

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Sumarul :

- N. IORGA. — O dramă a lui Eminescu.
G. SĂPUNARU. — Învățătorul nostru (poesie).
G. FRUNZĂ. — Noroc și nenoroc.
LAZĂR ILIESCU. — Clopotul din Breslau (poesie de W. Müller).
D. N. CIOTORI. — Făr' de noroc (poveste).
G. ROTICĂ. — În robie (poesie).
G. G. — Teatre-focare de corupție.
N. IORGA. — Cronică.

În supliment: *Pe malul Dunării: Conacul luntrilor*; *În așteptare*
(după fotografiile artistice comunicate de d-na Farago).

REDACȚIA:
STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA:
STRADA REGALA, 6

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL:
În țară . . . 20 bani
În străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL:
În țară . . . 10 lei
În străinătate . 12 ,

„Minerva“ Institut de Arte Grafice și
Editură. Societate anonimă.

București, Str. Regală, 6.

A apărut:

DOUĂ NEAMURI

DE

C. SANDU-ALDEA

Prețul Lei 1.50

EPIGRAME

DE

RADU D. ROSETTI

Prețul Lei 1.50

Popasuri Vânătoarești

DE

ION BĂRSEANUL

Prețul Lei 1.50

De vânzare la toate librăriile.

Cărti apărute în editura Institutului de arte grafice „Minerva“
București. — Strada Regală 6. — București.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru, » II	1.50	— Literatură populară	1.50
— Teatru, » III	1.50	FILIMON N. — Ciocoiți vechi și noi	1.10
— Proză	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele sau basmele Românilor	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și proză	1.25	NEGRUZZI C. — Proză	1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Româ- nilor supt Mihai-Viteazul	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii	1.50	PANN ANTON. — Opere comp- lete	1.50
CREANGA I. — Opere complete.	1.50		
EMINESCU M. — Geniu pustiu	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptând „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . a Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALDEA-SANDU C. — În urma plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc	2.—	— Drumuri și orașe din Ro- mânia	2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din Ro- mânia	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate.	1.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Bu- covina	2.50
— Foiletoane	2.50	— Neamul românesc în Ar- deal și țara ungurească, 2 volume à	2.50
— Fragmente	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul	1.50
COATU N. GR. — Din viața ță- rânească	1.—	— Ștefan-cel-Mare și Mihai- Viteazul	—50
CUNȚAN MARIA. — Poesii.	1.25	— Istoria Românilor în chi- puri și icoane	2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari	2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrînii	1.50	— Credințe	1.50
FLAMMARION C. — Tainele ce- lului (tr. d. H. G. Lecca)	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvîne!	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea	1.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina.	2.50		

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN . . .	
Moșneagul de la munte . . .	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut . . .	1.50
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin . . .	1.50
POP VASILE. — Ris și plîns . . .	1.50
— Domnița Viorica	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat	2.—
Rutenisarea Bucovinei	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri	1.50
— Crîșma lui moș-Precu	2.—
— Dureri înăbușite	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Șoimii	1.50
— Povestiri din război	2.—
— Floare-Oflită (roman).	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghiță	2.—
SCROB C. — Rouă și brumă	1.50
SCURTU AUREL. — Călăuza stațiilor Balneare și Climate-riche din România	2.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită	2.—
— Din bătrîni	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului	1.50
VOINEȘTIE-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA“

No.		L. B.
No. 1—3.	Istoria populară a Romînilor	—45
» 4.	Cîntarea Romîniei	—15
» 5.	Istoria populară a literaturii Romine	—15
» 6.	Revoluția lui Tudor Vladimirescu	—15
» 7.	Perderea Basarabiei	—15
» 8.	Unirea Principatelor	—15
» 9.	Mihail Cogălniceanu	—15
» 10.	Vasile Alecsandri	—15
» 11.	Stefan-cel-Mare	—15
» 12-13.	Istoria lui Mihail Vi-teazul, de N. IORGA	—25

No.		L. B.
No. 14.	Revoluția lui Horia	—15
» 15.	Răpirea Bucovinei	—15
» 16.	Cum să ne creștem copii	—15
» 17.	Păstrarea sănătății	—15
» 18.	Ce să citim?	—15
» 19.	10 Mai	—15
» 20-22.	Războiul pentru nea-tîrnare	—45
» 23.	Viața și faptele Mitro-politului Moldovei Veniamin Costachi	—15
» 24.	Aritmetică	—15
» 25.	Femeia în revoluția din Rusia de F. Arbore-Rulli	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ ≡ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase române și cîntece
naționale romine pentru voce și piano

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa-triotic.	11. Cucuruz cu frunza'n sus. Cîntec popular.
2. Luna doarme. Română populară.	12. Fetița din acel sat... Arie din Transilvania.
3. Aolen! Arie populară.	13. Păpa zice că nu bea. Arie popular.
4. Suspine crude. Română populară.	14. Inimioara mea. Arie populară.
5. Cît te-am iubit. Română popular.	15. Am un leu și vreau să-l beau. Cîntec popular.
6. Călugărul. Melodie populară.	16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.	17. Imnul Regal Român de Hübsch.
8. Donă fete spală lină. Arie popul.	18. Cîntecul Gîntei Latine.
9. Ce te legeni codrule? Română.	
10. Steluța. Română.	

Prețul unui Ex. 20 bani.

De vânzare la toate librăriile din țară și la Institutul de arte grafice și editură „MINERVA”, București, Str. Regală, 6

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
---	---	--

O DRAMĂ A LUÎ EMINESCU

De patruzeci de ani se vorbește neconținut de Eminescu, de vre-o treizeci de ani o admirație fără margini, o iubire ca aceea a credinciosului către sfântul ocrotitor se îndreaptă către acele strălucite frânturi care erau privite până mai ieri ca opera lui întreagă; vor fi zece ani de când nimeni decit vre-un neînțelegător prea îndărătnic sau vre-un vânător de lucruri nouă nu mai cutează a-l tăgădui; după 1900 în sfirșit putem privi în comoara de mari lucruri neisprăvite, aminate sau uitate ce au mai rămas pe urma acestui cuprinzător geniu, cu mult mai presus de timpul și de mediul său. Atitea ediții din poeziile lui s'au desfăcut cu o răpeziciune fără păreche; și postumele de curind editate au întâmpinat o călduroasă primire, cu toată dorința unei vremi nouă de a-și găsi și ea talmaci pentru viața ei sufletească. Încercări, dintre care unele măiestre, s'au făcut pentru a desluși, în caracterul și inspirația lui, scrisul lui Eminescu. Și totuși trebuie să spunem că nu-l putem avea încă limpede înaintea ochilor, că nu sîntem în stare a prețui după cuviință fiecare parte din opera lui.

Și aceasta, pentru că n'avem mijloacele de a-l urmări în alcătuirea individualității sale, de a fi de față la dezvoltarea acestei firii puternice, dar reflexive, cumpănite, care n'a înaintat decit după cunoașterea deplină a drumului, după întrebarea tuturor acelor ce-l străbătuse, a temperamentului acestuia care s'a hrănit totdeauna dintr'o bogată asimilare a literaturilor celor mai deosebite și s'a îndreptat totdeauna după o îndelungată dezbateră cu sine însuși.

Din ce a scris Eminescu, numai o foarte mică parte a avut norocul să fie tipărită în «Convorbirile literare». El însuși se sfia să iasă la iveală cu o scriere nouă; numai după o răbdătoare prelucrare a versului, după o amănunțită chibzuire a cuprinsului, se hotăria el s'o aducă între prietenii literari. Aceștia erau oameni distinși, de sigur, dar, cum dovedește, de cite ori se ocupă cu literatura, d. G. Panu,

poate fi cineva un om foarte distins, fără a fi în același timp un judecător destoinic al operelor de artă. Cu greu s'ar crede cite trebuia să îndure cel mai mare poet al nostru într'o societate de oameni tineri și veseli, a cărora glumă nu era lipsită nici de ascuțișul răutății, nici de veninul invidiei. Din aceste bucăți dezbătute, cernute, cîrpite la ședință și la corectură — cu toată mîndra împotrivire a unui om sigur de sine —, din această alegere, mai aspră decît inteligentă, s'a făcut volumașul cunoscut care înfățișa într'un mănunchiu ceia ce putea fi privit ca mai frumos din poesia lui Eminescu. Cînd aū fost scrise însă aceste bucăți, în ce chip se leagă ele între sine, cum se urmează, în apriga luptă pentru desăvîrșire a acestuî cinstit între ceî cinstiți, aceasta nu se spune. Nici nu se știa, în mare parte, de editor, căci Eminescu nu obișnuia a da lămuriri asupra scrierilor sale.

Cînd a venit vremea «postumelor» s'a făcut tot așa. S'aū ales în-tăiū cele mai frumoase pe care, descoperindu-le cu un gust ales, le-a dăruit publicului d. Nerva Hodoș. O altă culegere, a d-luî Chendi, a trîntit laolaltă bun și rău, nou și vechiū, cum a dovedit de curînd d. I. Răducanu. Și aici firul dezvoltării e cu totul pierdut.

El nu s'ar putea înnoda decît printr'o nouă cercetare a manuscriselor, nu atit în vederea unei publicații, ci mai ales în vederea unui studiu merit să meargă înaintea ediției definitive care nu poate zăbovi. Și chiar cînd acest studiu s'ar face răbdător de un om care să fie bine pregătit și fin înțelegător de frumusețā și pătrunzător critic, chiar și atunci ar rămînea atitea probleme deschise cu privire la opera lui Eminescu. Dacă avem schițele, însemnările, ideile răslețe ale acestuî spirit mare, am pierdut, și e de crezut că pentru totdeauna, mijlocul de orientare care ar fi fost corespondența sa. Eminescu a scris, din sărăcia și întunerecul său, la atîția ca dînsul, cari n'aveaū răgazul să strîngă și să claseze scrisorile. Așa încit nu putem avea asupra lui mărturia sa însăși.

Aceste considerații trebuie să le trezească și apariția dramei «Bogdan Dragoș».

E un fragment. Avem actul întăiū din marea poveste istorică a întemeierii Țerii Moldovei. Dragul saū Dragoș Voevod Maramureșanul, împodobit de poet și cu titlurile de despot al Arieșuluî (amîndouă sînt imposibile) și de comite al Secuilor, e foarte bătrîn și, așteptînd suflarea mîntuitoare a morții, el se gîndește să asigure prin diata sa moștenirea tinereluluî fiū Bogdan. Între curtenî, el îi alege un epîtrop, pe vărul saū Sas. Acesta însă e un trădător: soția sa

Bogdana, pe care o iubește nebun, îl îndeamnă la omor pentru a înlătura din calea poștei lui de stăpînire pe coconul domnesc. Roman Bodei, vechi sfetnic îndrăzneț, îi descopere însă gîndul, și-l spune lui Dragoș. Într'o scenă mișcătoare — care ar umplea de înduioșare pe privitori — Vodă bătrînul își incunună fiul. Cu încordare se urmărește apoi scena ce urmează și în care vedem pe Dragoș, înștiințat acuma, în fața lui Sas, cuprins de frica faptei rele, și ne bucurăm cînd, la auzul cornului ce vestește sosirea lui Bogdan, neobositul vînător prin codri și pe plaiuri, toată energia moșneagului se trezește și, cu vicieșug, ca și cum ar voi să iscălească, el smulge diata și o rupe. Alinat, el ascultă apoi rugăciunile preoților pentru ieșirea sufletului obosit, și atunci, pe cînd Curtenii amestecă strigătele de beție cu cîntările jalnice, Bogdana mină pe Sas la omorul lui Bogdan. Dar, în zăpăceala muștrărilor de cuget, el nemerește pe fiul său însuși, și-l ucide.

Acest act d'întăiu ar putea fi represintat oricînd.

Mă întreb dacă ceia ce urmează, e în adevăr un act al II-lea și nu trebuie să precedă așa zisul act întăiu. Sînt lungi șoapte de alinări de dragoste între Bogdan și o fată trăind în singurătate, Ana. Fiul de Domn e întovărășit de Roman, și tatăl lui Bogdan e înfățișat ca vi, căutînd mireasă de neam mare pentru moștenitorul său. La urmă, tînărul iubit se gătește de plecare.

Așa cum este, și acest act s'ar putea înfățișa deosebit, ca o frumoasă poemă lirică.

Din restul acțiunii, în care erau să se amestece alte rude ale lui Dragoș, apoi un Vlădică de Rădăuți, un «boier de pe valea Bistriței», tatăl Anei, și chiar un sol muntean, pîrcălabul de Bistrița al lui Vlaicu-Vodă, Dragomir, — n'a mai rămas nimic, dacă s'a redactat vre-odată ceva. Acolo trebuia să fie îndoita izbîndă a lui Bogdan, ca întemeietor de casă și ca înnălțător al unei Doamne, cucerită și ea într'un popas de vînător de zimbri.

Dar cînd a scris Eminescu aceste fragmente? Numele, fals combinat, de Bogdan-Dragoș, pentru cel d'întăiu Domn moldovean, a fost întrebuițat întăiu de Hurmuzaki, în «Fragmentele» sale germane, care sînt însă din 1878. Să fie de atunci drama? Limba poetică ar dovedi pe alocurea o epocă mai veche. Totuși cel d'întăiu argument pare mai puternic.

*

Astfel de întrebări ar trebui să îndrepte studiile asupra lui Eminescu pe o nouă cale.

N. IORGA.

ÎNVĂȚĂTORUL NOSTRU

Era în sut o casă dăruimată,
Tavanul scund și fără de podele,
Ferestrele cirpite cu hîrtie
Și Cricățul trecea cîntînd prin ele.
Păreții strîmbi, pe vremuri cărușiți,
Erați brăzduși cu urme de șiroaie
Ce-ați curs în pod prin coperișul spart,
Și-aceați spărturi de picături de ploaie.

Acelea ne strîngeam cîțica băieți
Moț mult la joc decît la 'nvățatură;
Căci, dacă frigul ni-ajungea la os,
Tu singur ne 'ndemnați 'alergătură.
Orî ne-adunam cu toții lingă sobă,
Ș'n fumul ce ieșea prin crăpături
Ni povestiați străbunu vitejie
Și ne 'nvățați la pilde din Scriptură.

Ca de-un părinte bun și iubitor,
Cu dragoste nu amintim de tine,
Acei ce dintr'a ta încățătură
Am priceput ce-i rău și ce e bine.
Parcă te văd, încărunțit de crîstă,
Cu ochelariți prinși după ureche,
Din colțul tău zîmbind cu bunătate,
O cărturar bătrîn din vremea veche!...

Venise primăvara 'mbielșugată,
Cu soare și cu muguri pe copaci.
Și chip nu mă era de stat în școală —
Noi toți ne zbîguiam ca niște druci...
Dar, cînd în colțul strîmteți ulicioare
Te arătați venind încet-încet,
Intram în bănci, rostind pe din afară
Treți slove ce știam diu alfabet.

Ș'n larmățul asurzitor de glasuri
Tu pururi blînd te arătați în uze;
Iar noi tăceam — tăceam și pentru tine
Și pentru cîntecul sfîntei năcluze...
Dar zgomotul se mistuia îndată,
Ș'n liniște a-iot-stăpînitoare
Noi ascultam povestea tu măiastră,
Și vorba ta era fermecătoare.

G. SĂPUNARU.

NOROC ȘI NENOROC

În liniștea Rihmanului, mai acum câțiva ani, nu stăteau îngrămădite atâtea case. Era lume puțină... Pe dealul pieptos și întins din față erau risipite tot stine: a lui Lăptuc, a lui Gildău, a unuia Coslogeanu — vre-o cincăi.

Iar tirziū în amurg, în pacea zilelor de vară, se cernea în vale un miros dulce de oaie și un clinchet tremurat, blajin, de talangă.

Dealul avea o înfățișare de ceva pustiū — încărcat cum era cu strungī, cu stuful de pe la surle, cu fumul care ieșia lin ca o apă din «hierbătoare».

De trei ori pe zi, era pe sus mișcare. Minzările se ghemuiau în capete stringindu-se lingă strungă, iar cirlanii o luaū domol pe muche și dispăreau prin tușurile crețe, ce năpădiaū pășunile bogate...

De multe ori seara, după ce innălțimile se curătau de cele cîteva șuvițe de nori și pata purpurie de la apus se topia în surul umbrit al cerului, ciobanii se coboraū fluierînd la vale.

Cu căciulī marī și grase ca măslinea, cu cioareci unși, cămașa neagră pe care străluciau la briū țintele chimirelor, cu ștergare făcute vină pe la mijloc — veniau legănîndu-se și atingînd pămîntul cu ciomegele.

În drum se întilniaū cu alții și cu alții — toți ciobanii cîți mințuiseră 'n seara aceia de lucru pe la stine, și cu toții trăgeau drept la moș Simion Raită.

Intraū în crișmă săltînd căciulele și zicînd «hai, noroc!» și treceau în odaie. Moș Simion se da pe lingă ei, îi întreba cu glas dulce «ce mai zic pe ziua de azi, flăcăii taichii moșului», și li aducea gafe în care fierbea vinul tare.

Flăcăii scoteau masa 'n crișmă, lipiau scaunele lungi de părete, puneau garafele pe fereastră și-și dregeau fluierul.

Curînd dup'aceia duduia crișma să se dărîme.

Moș Simion, care se uita la ei pe ochiul de geam de la ușă, intra încetîșor innăuntru și li zicea blind:

— Mai ușor, flăcăilor, mai ușor, băieții moșului...

Tropăiturile se mai potoliaū. Dar curînd începea iar zgomotul, și numai ce auzia:

Zi-ī, mă, zi-ī.

Tot pe loc, pe loc, pe loc,

Să răsăie busuioc!..

Și notele frînte, sîciite, ale fluierului, înginate din gitlejul răgușit, se întilniau în ritm regulat cu bătăile opincilor, care cădeau înăbușit pe podeala odăii, în timp ce ciobanii în lanț, răzimați de umere și indoți de mijloc, își adunau toate puterile ca să-și joace picioarele în răpeziciunea nebună a «slănicului»...

— Ss!.. ss!.. hop!.. hop!..

...Pe cînd cîntau cocoșii, ciobanii se strecurau din crișmă înfierbîntați și, ștergîndu-și fruntea cu mincile, o luau gifiind spre deal...

Moș Simion să fi tot avut 50 de ani. Cu părul lucios și alb înaintea de vreme, cu ochii albaștri plini de bunătate, și cu mișcări domoale, cam sfiite, părea mai bătrîn decît era.

Pe vremea Turcului colindase și el cu oile prin cîmpiile deschise ale Dobrogei. Avea feciori împrăștiați prin «țară» pe la prăvălii; dar lui îi plăcuse aici, în valea Rihmanului, pe unde cunoscuse viața limpede a ciobanului și-și încase de multe ori dorul cu fluierul. Iar, în urma războiului, după ce Turcii lăsaseră locurile pustii și veniră plugarii din țară, el nu s'a mai întors «dincolo», la cuibul Mocanilor lui. Ba și-a adus și nevasta. Leica Bița la început plînsese: «cum să mă duci tu, mă omule, în țara aia, unde mă taie Turcu'?»

— Aide, hai, că nu te taie, nu — n'ai frică... Turcii sînt ca vinu' al dulce...

Trecuseră de atunci vre-o cițiva ani.

Leica Bița nu mai plîngea după viața ei de «dincolo», iar lui moș Simion îi creștea inima cînd vedea valea umplîndu-se cu case, și fumul de la stînele de pe deal îl pune pe gînduri și-l lăsa lin în mijlocul ceairurilor întinse, de-asupra cărora își încrețeau pădurile frunza și pe unde se cățarau caprele și săriau mielușei...

Din ce putuse, își strînsese de-o crișmă. Îl despărția de sat drumul. Acolea îi plăcuse lui să-și ridice casa: de-o parte, să aibă în față privirea slobodă până 'n vîrfurile dealului. La dreapta își avea bordeiul Găitan, un tovarăș al lui de stîină. La stînga și'n dos era cîmp deschis, astupat de buruiiană. Casa scundă, — așa că între creștetul lui moș Simion și grindă încăpeau de-abia trei palme —, era împărțită în trei odăi. În odăița strîmtă de la dreapta sta leica Bița, ghemuită ca un paijen. La mijloc era crișma: o odaie mai largă, cu două mese, cîteva scaune cu trei picioare și 'n colț, lîngă fereastra de la uliță, o tejghea joasă cu cîteva sticle.

În zidul care despărția crișma de odăița leichiî Biții era numai o ferestruică acoperită c'o perdeluță albă.

În crișmă erau totdeauna oameni. Moș Simion era mulțămît — mai

ales de ciobani. De părere de bine, făcea și el cu ochiul la câteva cinzeciute cu drojdie pe seară, și se culca mai totdeauna cu limba legată...

În sat, se fura. Erau tot oameni adunați de colo, de colo, legați între ei de puțin timp petrecut împreună și încă cu simțirea că lucrurile furate erau prea *străine*.

Dar moș Simion nu se temea de ei. Se uita îngrijat numai la un cioban. Îl chema Vidru Cheptea. Mai erau și alți ciobani voinici pe la stine. Dar haidamacul acela zdravăn, cu cioarecii întinși pe pulpă, avea ceva care-l punea pe gânduri. De multe ori moșul își zicea așa:

— Bușteanul ăsta, cînd o ridică pumnul, te ucide ca pe-o muscă...

Era după Sintămăria a mare...

• Nu știu dacă Vidru simțise că-i duce bătrînul frica, dar într'o noapte a îndrăznit și s'a oprit drept la ușa crișmei.

Înnăuntru era lumină. Cîțiva bețivi stăteau îngrămădiți la ușă, gata să iasă. Moș Simion, nu tocmai limpede la minte, îi îndemna cu falca încleștată:

— Pe-aici, mă neică... iote ușa... hai, neicuțule, hai...

Unul a ieșit cum a putut; vre-o doi s'au lăsat de mijloc și s'au răsturnat cu crișmar cu tot peste un scaun.

— Înceet, încet, ha c'am căzut... Iac'ășa, veezi, hopa sus!...

În clipa aceea, perdeluța de la ferestruică se dete de-o parte și dezveli o față de femeie. Leica Bița se uită la fețele celor beți, încruntă din sprincene și lăsă perdeaua.

O fi fost tîrziu, Vidru se strecurase în crișmă și se lăsase acolo pe un scaun. La început a avut de gînd să ceară ceva, să vază cit e de «turtit» crișmarul. Se ridicase de pe scaun; dar, cînd i-a văzut căzînd din picioare și a dispărut chipul crișmăritei din ferestruică, Vidru s'a furișat în odaia de lîngă crișmă pe ușa deschisă și s'a băgat pe întunec supț patul înalt și moale de după ușă, unde dormia crișmarul.

După cită va casnă ca aceea, moș Simion izbuti să închiză ușa, s'o încuie, și se așeză tăcut pe un scaun. Beat, încă nu poți zice că era. Băuse puțin. Avea numai o amețală, care putea fi trecătoare. Parcă sta la îndoială: să mai bea să-și iea durerea de la cap, sau să mai aștepte să-și vie...

Citva timp, tăcere. De afară, stins de tot, se auziau numai murmurele bețivilor, care se pierdeau în liniștea satului.

Vidru, supț pat, sta ca 'ntr'un 'cuptor. Îl apucase fierbințeala, și, căutînd să-și stăpînească răsufarea, parcă se înneca...

— «Da' unde-o hi amorțit afurisitu' ăla, de nu mai 'ine să se culce?..» se gîndia el, și fu cît pe-aci să ridice poalele patului, să se uite. Dar nu știa unde e crîșmarul. «Da' dacă mă vede moșneagu'?.. Asta mi-ar mai trebui...» Și mai așteptă o leacă.

Curind îl auzi că se scoală de pe scaun. Moș Simion luă hotărît o sticlă de pe tejghea, și băutura gilgii pe gîtu-î însetat. Puse apoi clondirul la loc, rîgîind pe gîtlej.

Pe Vidru îl gîdila la inimă acuma, și parcă clipele treceau mai lin. Îndată însă auzi un bubuit în geam la ferestruie, și un glas înfundat de femeie se răsti:

— Stinge lampa, moșnege, că te-ai buhăit de-atita băătură...
Ți-ajunge...

— «Da, da... Numa decît, fata moșului», răspunse crîșmarul, și făcu cîțiva pași până la lampă. O stinsă, stătu o clipă iar pe gînduri, luă o cană de pe tejghea, o ținu mult la gură și, bîjbiînd încet, greoiu, prin întuneric, până la ușă, se răzimă de ușori, cu fața spre odaia unde dormia.

Afară, era lună senină. Din lumina blindă, mîngîietoare, cu care se umpluse odaia, ieșiau la iveală lucrurile puține cite erau: masa, băncile, patul...

Vidru tresări, cînd simți că moșul s'a oprit în ușă, și o sfecli, cînd îl auzi rînjind:

— «He-he-he, ai să te buhăiești, he-he... Crede că eu nu știu», zise ridicînd din nou cana. Și de-odată luă cana de la gură și vorbi răstit: «Da' eu nu înțeleg, bre?..» Și se infurie și mai rău: «Simț eu, ce dracu'!..»

Luă Vidru îi veni să tremure, cînd auzi glasul dîrz al crîșmarului. «Ce 'ice nevoia asta? Că doar nu m'o hi văzut... Măi, drăcie...» Și 'nghiți noduri...

— «Stai că-ți arăt eu ție, ble-ste-ma... Să văd patu'... Unde-î patu'?...» Și s'apropiă șovăind, de pat.

Vidru pipăi cuțitul. Aproape nu mai știa pe ce lume-î. Îi vijiau urechile de parc'auzia ascuțind cineva niște pietre de moară. Un pas să mai fi făcut bătrînul, și-î împlinta cuțitul.

Dar moș Simion, lipind ușa de pîrete, se apropiase de pat și pipăise așternutul:

— «A, ai făcut patu', diaoliță... Bine, ai scăpat acu... Numa vezi... cum, n'am dreptu'?...» Și, din ce în ce mai infuriat: «da ce?... Beau dreptu' mieu, tu, Bișo. Ptiu, mascara, auzi: mă buhăiesc... Crede că eu nu simț... Da' înțeleg eu, bre, cînd mă îmbăt. Uite, acuma sînt beat... Stai să mai... beau o țiră.»

Și, după ce bău, puse cana pe masă.

Vidru vru să răsufle odată din adînc, dar se stăpîni. «Da' al dracului m'a mai zăpăcit!...» Parcă scăpase de un vis urit, așa-î venise inima la loc. Acum răsufle mai în voie.

Moș Simion s'apucase de ceva greū: vroia să se dezbrace. Se așezase pe marginea patului și, mormăind într'una, imblederi cîtăva vreme cu minile la briū. De odată, catarama se desprinse, și cureaua căzu jos cu sgomot.

Veni rîndul cioarecilor. Dar, cînd văzu că merge greū și că, la fiecare sfortare cu piciorul, sta să se dărîme în cite-o parte, lăsă lătrăii supt pat, și se culcă îmbrăcat...

Crîșmarul adormi greū.

Cînd simți în odaie tăcere adîncă, Vidru ieși încet de supt pat. Puse opinca ușor pe podele și, cînd se văzu lingă tejghea, răsufle. Îi era cald grozav.

— Așa, Chepteo, așa te vreaū... Da' hie, c'am tras o frică... Și-și șterse fața cu mîneca.

La ferestuica din părete, era întunerec. Nicî vorbă că leica Bița dormia. Și pe urmă zidul gros — nicî grijă de partea aceia. Dincoace în odaie se auzia numai răsufierea greoaie a crîșmarului, întretăiată de suspine. O, dormia tun!

— «Acu să te văd, Chepteo», se gîndi și încet, încet, trase cutia de la tejghea. După ce o scoase de-ajuns, bijbii cu mîna. Intr'un colț dete peste o ceașcă mare de lemn cu ceva banî. Mai alunecă mîna și se încredință că toată cutia era plină cu pacurî de tutun.

— «Ce dracu', se gîndi, da' num' atîția gologani!... I-o hi luat bătrînu'. Hm! da' unde i-o hi pus?...» Și tot el își răspuase: «la baba, — c'aiurea n'are unde».

Deodată se opri. Auzise un sgomot. Moș Simion se mișcase și, scoțînd un gemăt, se întorsese pe partea cealaltă...

Vidru își văzu iar de treabă.

— Se vede c'așa mi-a fost mie norocu'...

Scoase o basma mare, și-o întinse pe tejghea. Luă gologanii din cutie și, împărțindu-î cum putu cu mîna, ghicînd să fie părțile de o potrivă, îi innodă o parte într'un colț, alta într'altul. Tot așa făcu și cu tutunul. Citeva pacurî le innodă într'o parte, iar pe citeva într'alta.

— Cu tiutiunu-î cam șoadă treaba... Und' să mai puî?... A, în buzunar...

Moș Simion iar se mișcă. Vidru îi trase 'n gînd o injurătură. Acu se învățase cu zgomotul din odaie.

După ce-și umplu buzunarele, se desfăcu la piept și înfundă bas-

maua pe gura cămăși. Se gîndi ce să mai facă. Ce mai era de făcut?... Pipăi pe tejghea, dădu de clondire. Pe supt tejghea găsi două buriașe. Pe perețele din dosul tejghelii erau atirnite ștreanguri, cîteva guri de ham...

— Astea să și le-atirne bătrînu' de gît..

Și trecu mîna pe la fereastră, din nou veni la tejghea și din nou dădu de sticle.

— Am isprăvit. Dacă știam, nu mă băgam eu slugă la frică numa pentru atit...

Și, mîhnit, stătu o clipă pe gînduri. Pe tejgheaua joasă, sticlele i se arătau în lumina ușoară a lunii, care inunda pe fereastră. Fără să vrea, puse mîna pe una. Asta era prea ușoară. O lăsă și apucă alta. Asta era mai plină. Gustă din ea, și-i plăcu.

— «Ce rachiū o hi ăsta așa dulce?», se gîndi el, și-l bău mai tot. După ce așeză sticla la loc, se puse să le cerceteze și pe celelalte, mai mult din curiozitate. Al treilea clondir îl ridică.

— Da' aicea ce-o mai hi? O hi tot ca rachiū' d'intiitū?

Și-l duse la gură.

— Asta-î rachiū de-al nostru...

Și mai dete o dușcă. Acuma capul începu a i se tulbura.

— Cel puțin cu atita să m'aleg...

Și încă o dușcă. Puse sticla jos, și mai gustă un clondir. Și încă unul. Acum aproape nu mai știa ce face. Sticla de la coadă o dete pe gît toată. Cind vru s'o puie la loc, nu mai nemeri, se împiedecă de tejghea, și sticla-î căzu c'un zgomot slab pe pachetele de tutun.

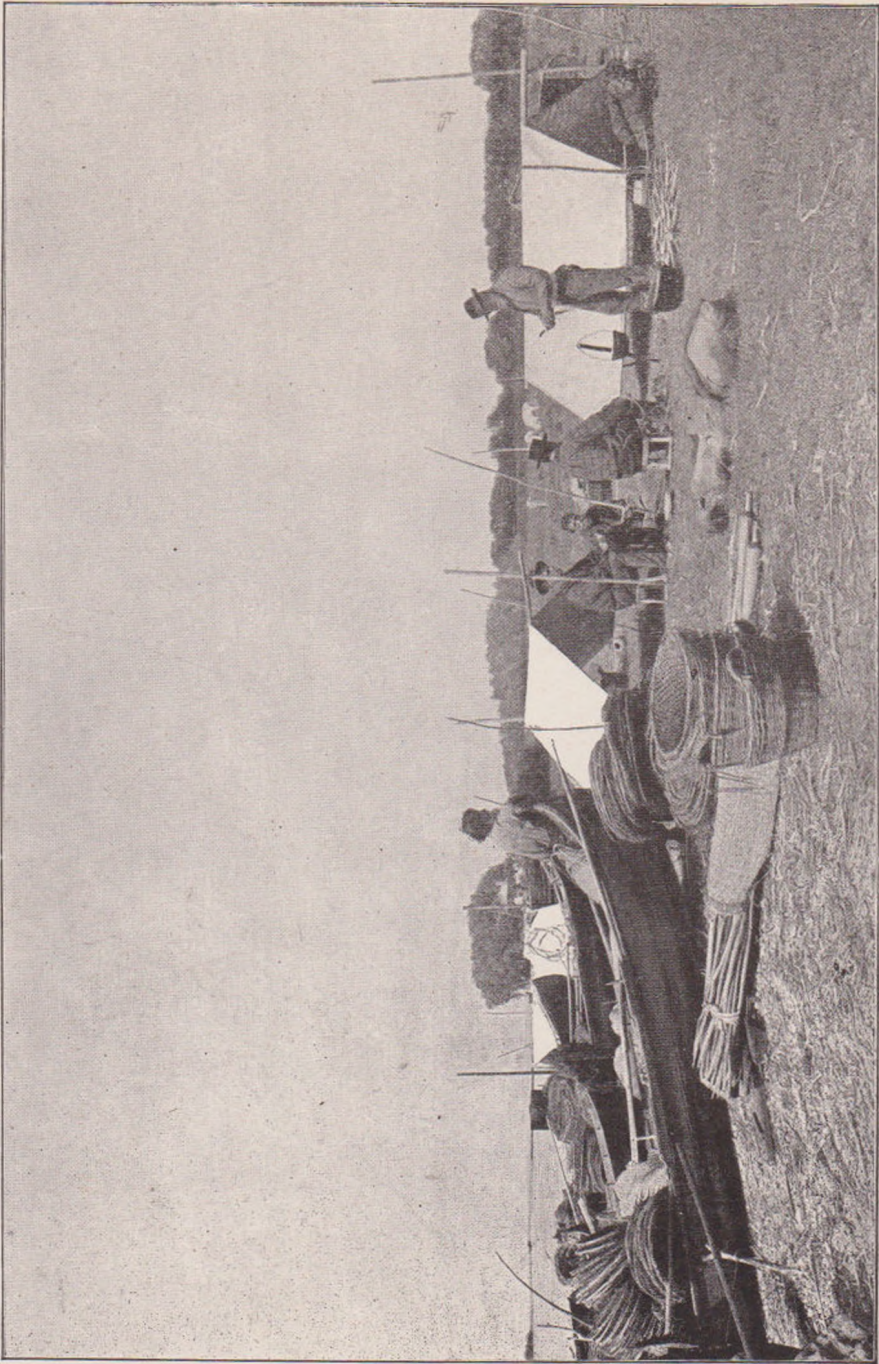
Primul pas care-l făcu, fu o mișcare greoaie.

E greū de spus ce se petrecu acuma 'n capul lui. Cu toată amețeala, crimpeie de gînduri de tot soiul i se învirtiau ca un vîrtej, mînate de o simțire ștearsă, abia ghicită, care aducea a frică. Pe unde să fugă?...

Cum putu, se dete pe lingă tejghea și, gata în fiecă clipă să cază, ajunse la' ușă. Ridică mînile și vru s'o îmbrățișeze ca p'un mintuitor. Pipăi, căută ivărul în sus, în jos; dar se încredință în sfirșit că broasca i se ascundea d'innainte.

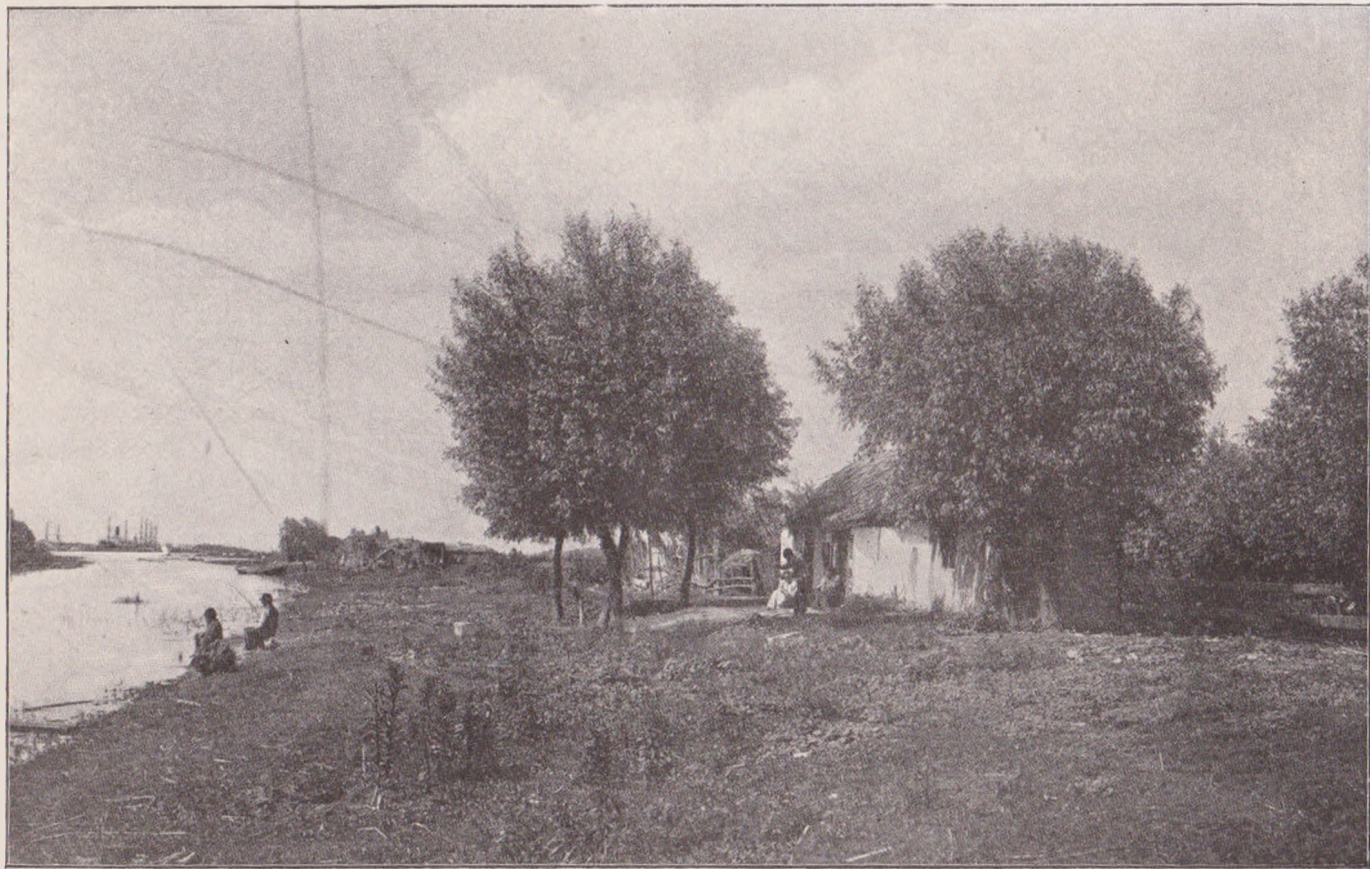
Ivărul era greū de găsit. Și scoase un oftat deznădăjduit. Nici vorbă că, dac'ar fi nimerit clanța, n'avea puterea s'o descuie. De-odată capul se înclină pe spate, și omul fu cît pe-aci să se răstoarne. Dac'ar fi căzut, s'ar fi putut întimpla să nu se mai ridice până a doua zi. Însă, cum simțurile te-ajută une ori mai mult decît puterea minții, de-odată se dumeri și, bijbîind din nou pe lingă tejghea, mai cumpănindu-se pe cit putu, ajunse în odaia crișmațului și se lăsă

PE MALUL DUNĂRII : CONACUL LUNTRILOR.

PE MALUL DUNĂRII: ÎN AȘTEPTARE (după fotografii artistice comunicate de d-na Farago).

grămadă la picioarele patului. Mai sucindu-se, mai învărtindu-se, se băgă cu capul supt pat și-adormi așa, chinuindu-se...

Noaptea era senină, rece, ca mai toate nopțile de sfârșit de August... În sat era tăcere, și peste liniștea aceea pămîntescă luna stăpîniă albă, ca luciul rece al oțelului...

Un lătrat răgușit de cîine se auzia departe...

De îndată ce Vidru intrase în crîșmă — începînd de la colțul ei, spre stînga, pe marginea buruienilor se plimba rar, cu urechea ciulită în toate părțile, un cioban încărcat c'o sarică.

Une ori se opria din mers, asculta și se lăsa ostenit în iarbă. Cel mai ușor zgomot din spre crîșmă îl făcea să tresară.

Ca să se mai iea, se răsturna pe spate în iarbă și rămînea cu ochii la stele. Vioaie cum erau, străluciau ca niște sfărîmături de ghiață și clipiau înfrigurate, c'un ochiș și ret și plin de taină, parcă-î ziceau : «știm, știm...»

Răpede se ridica, își strîngea sarica pe umeri și începea să umble. Din spre sat, îi venia pe-o diră de vîntișor un hămăit slab, ca 'n somn...

Și clipele treceau încet, încet, ca focul unor chinuri...

Într'o vreme, parcă scăpă un oftat, și se întoarse cu fața spre crîșmă. La crîșmă era tăcere, liniște ca 'n mormint.

Iar se mai plimbă, și de odată, de undeva de aproape, o gură de cocoș tresări în puterea nopții. Alții îi răspunseră, și alții, din ce în ce mai slab și mai de departe...

Ciobanul ridică ochii spre cer, și privi 'n stînga. Carul era cu tîn jala de-a curmezișul.

— Măi, trăzni-l-ar : nu mai iese și-î taman miezul nopții...

Gîndul ăsta parcă aprinse în el viața. O luă grăbit spre crîșmă, și, la cea d'întîiu fereastră, se opri, dar n'auzi nimic.

Se lăsă pe vine și se tîri pîn'la ușa crîșmei — n'auzi nimic. Se uită pe fereastră, dar innăuntru era beznă. Lovi geamul cu unghia de la arătător — mai încet și mai sfios, mai tare; dar nu se auzi nimic.

Atunci, supărat, se îndepărtă de crîșmă, înjurînd, și luă drumul prin sat...

Zorile stăteau gata să se reverse, și în odaia crîșmarului nu se simția nici-o mișcare. Moș Simion alunecase într'un somn liniștit, fără zbuciumări. Vidru însă sufla și gemea ca apucat. Într'un tîrziu numai, încercă parcă să se ridice, și lovi în piciorul patului. Cheptea iar căzu în somnul lui adînc, dar moș Simion, la cutremurul patului, se trezi.

Abia deschisese ochii și cerca în întunec să-și dea seama unde se află, când supt pat se auzi un bilbiit neobișnuit, și de-odată răsună un suspin greu, ca de cal obosit...

Lui moș Simion i se lumină mintea pe dată, și se lăsă pe marginea patului să mai asculte. Același murmur, și apoi răsuflarea regulată a unui om în somn își luă mersul. «De bună seamă doarme cineva», gândi moș Simion. Dar, când se mai obișnuie cu întunecul și văzu zăcînd jumătatea aceluia afară și simți cum i se mișca trupul în suflarea regulată a pieptului, nici nu-și dete seama cum se văzu în crîsmă.

La început, nici nu știa ce să facă, de spaimă și de grabă. O clipă fu gata să se ducă la ferestruie, să scoale nevasta.

Dar îndată se răzgîndi, și deschise ușa răpede. O incuié apoi pe din afară, și plecă.

...Cînd l-au trezit caraulele, Vidru tocmai își mîntuia și el somnul. La început a crezut că visează urit, dar s'a încredințat că nu mai avea nici-o nădejde.

— Îmi pare rău de ce-am făcut, oameni buni, da'... și mie se vede că mi-a mîncat mama norocu 'n ziua nunții...

— Da' cu cuțitu' ăla ce vreai să faci, mă Chepteo?...

Vidru se uită ciudat la moș Simion și nu răspunse. Dintre toți, moșul înțelese îndată privirea lui Vidru și, dîndu-se de o parte, își făcu cruce:

-- Mare noroc am mai avut, doamne... ierta mi-ai toate păcatele....

G. FRUNZĂ.

CLOPOTUL DIN BRESLAU

— DUPĂ W. MÜLLER —

*La Breslau, în cetate,
Era un clopotar
Deștept la sfat în toate
Și bun meșteșugar.*

*El clopote destule
Turnase pîn'atunci:
Al lor răsunset falnic
Vua prin văi și lunci.*

*Și clopotele sale
Sunaî duios, curat:
Părea că el credința
Într'insele-a turnat.*

*Dar cel mai falnic clopot
Al său, coroana lor,
E clopotul din Breslau,
Al păcătoșilor.*

În turnul Magdalenei
Sunînd duios, curat,
Din inime păcatul
La mulți l-a alungat.

Și meșterul gîndit-a
Mult, pîn' l-a făurit:
Cu cîtă grijă ziua
Și noaptea l-a păzit!

Iar, cînd veni și clipa
De trebuia turnat
Și după ce țiparul
De zid fu 'ncunjurat,

Atunci chemă la dînsul
Pe ucenic de zor
Și-i spuse: «Te las singur
Aici, lîngă cuptor.

Mă duc să prind putere,
Bînd un pahar cu vin,
Și pîn'atunci arama
Se va topi deplin.

Să nu te-apuci tu însă
Cazanul a-l mișca:
E rău atunci de tine
Și-i vai de viața ta!»

El pleacă, iar băiatul
Rămîne lîngă foc,
Privind cu 'nșiorare
Al flăcărilor joc,

Îi șuieră 'n ureche
Cum sta pe-al vetrei prag,
Și degetele-î toate
În spre cazan îl trag.

L-a și luat în mînă
Și-acum l-a răsturnat:
Nu știe ce mai face
Și fuge 'nspăimîntat.

Se duce pîn' la meșter,
Să-i spuie vina sa,
Să-î cadă la picioare,
Să-l roage a-l ierta.

Acesta, cum aude
Întăiul lui cuvînt,
S'aprinde de mînie,
L-aruncă la pămînt

Și-î vîră 'n piept cu sete
Adîncul lui cușit,
Alearg'apoî la clopot
Nebun și aiuril.

Zădarnic însă dînsul
Nebun s'a mîniat,
Căci clopotul e gata:
Băiatul l-a turnat.

El îl privește palid,
Nu-și crede ochilor;
Îl vede făr'de pată
Și șede gînditor.

Din cînd în cînd, băiatul
Aruncă un oftat:
«Ah, meștere sălbatec,
Adînc m'ai înjunghiat.»

La judecată merge,
Se 'n inuie amar:
L-î milă judecății
De bietul clopotar.

Dar sîngele vrea sînge,
Și nu îl pot ierta:
La moarte! El ascultă,
Mișcat, osînda sa.

Și, cînd veni și ziua
Să cadă supt cușit,
Să mai se 'nfrupte-odată
I s'a îngăduit.

«Vă mulțămesc», el spuse
Judecătorilor,
«Dar vreau o altă milă,
Și 'n urmă pot să mor!

Aș vrea ca noul clopot
Să mi-l sunați odat',
Mult m'am trudit și nu știu
De are glas curat!»

Această rugămintă
I s'a îngăduit,
Și 'n sunete de clopot
Spre moarte a pornit.

El clopotul aude
Sunând duios și lin,
Spre cer ridică ochii
De bucurie plini,

Privirea-i scînteiază
Și, locului rămas,
In sunet par'c'aude
Încet, șoptind un glas.

Își pleacă atunci și capul,
Să-i fie rătăcit:
El cade, iară moartea
Cu dînsa l-a luat.

E cel mai fulnic clopot
Al său, coroana lor,
E clopotul din Breslau,
Al păcătoșilor.

Așa i-au spus atuncea
Și astfel l-au chemat,
Și nu știu dacă astăzi
Porecla i-au schimbat.

LAZĂR ILIESCU.

FĂR' DE NOROC

— POVESTE —

Într'un sat, peste care cerul își revărsa mila de-o potrivă ca și peste celelalte și al cărui nume nu s'a putut ținea minte, trăiau odată doi frați gemeni.

Părintele lor fusese un om înțelept și curat la suflet, iar gospodăria și rostul lui erau de pildă în tot satul.

Ci, văzînd el că i se apropie sfîrșitul, își chemă feciorii și li împărți avutul, așa ca să nu mai poată ciupi judecătorii și slujitorimea nimic din agoniseala lui.

Cu timpul, băieții se căsătoriră și trăiau în bună înțelegere, ajutîndu-se unul pe altul ca să poată birui greutățile traiului. Cel mai mare însă nu putea să dea înnainte, căci toate trebile îi ieșiau pe dos, pe cînd cel mic se îmbogăția din zi în zi tot mai mult. Cu toate că locurile lor erau alături și le ploua și le încălzia soarele de o potrivă, totuși bielșug era numai pe moșia celui mic.

«N'avem noroc, omule», zicea adese ori femeia celui prigonit de soartă.

— «N'om fi avînd, femeie, dar dacă muncești, tot trebuie să te prindă odată norocul de păr.

— «Ba poate că frate-tău o fi știind niscai fermece, de iea și rodul locurilor noastre».

— «Dumnezeu să-l vadă.»

Odată, amîndoi frații puseră oameni să ascută și să înfigă haracii în vie. Seara, cînd plecară, cel mai mare uită barda acolo, și, cînd își aduse aminte, se înnoptase bine. Se duse s'o caute.

Cînd colo, numai că vede un om îmbrăcat în haine albe, care se apleca pe la toate vițele din via lui frate-său. Se apropiă binișor de el și-l întrebă :

«Dar ce faci noaptea pe-aci, măi firtate?»

— «Ce să fac — răspunse omul cel cu haine albe —; nu vezi că lucrătorii au doborît căpușile de pe vițe, și eu caut să le pun la loc, ca să nu rămînă via fără de rod?»

— «Păi cine ești tu de poți să faci astă minunăție?»

— «Eū sint norocul lui frate-tău.»

— «Bine, atunci tu trebuie să știi ceva și despre norocul mieu!»

— «Ehei, ăla nu se trudește ca mine, ci doarme și e fericit», răspunse vedenia depărtîndu-se.

«Vezi, omule, tot norocul e unde e.»

— «Lasă, femeie, să muncim noi, că se deșteaptă el și-al nostru odată.»

— «Bine-ar fi, dar nu-mi prea vine-a crede.»

Într'o seară, frații hotărîră ca a doua zi, dez de dimineață, să plece împreună la bilciu, să-și cumpere cite ceva pentru casă.

«Gata ești?», întrebă fratele cel mai mare, cînd mai era încă mult până la ziuă.

«Apucă înainte că te-ajung», răspunse celalalt.

— «Bine, dar să nu întirzii prea mult.»

Cum mergea el pe drum, iată că vede înălțîndu-se o bilbătaie tăman dinnainte-î. «Trebuie să fie vre-o comoară», se gîndi el, și, apropiindu-se, scoase cuțitul de la briu și începu a săpa pămîntul. Săpă el până cînd obosi, dar nu dete de nimic. Își puse atunci cuțitul în teacă și se depărtă înșinînd :

«Cine știe, poate or fi fost niscaîva bale de Zmeu.»

Nu după multă vreme sosi și fratele cel mic. Acesta, văzînd groapa, se apropiă și băgă de seamă că lucește ceva înlăuntru. Scormoni puțin pămîntul și scoase la iveală o căldărușă plină cu galbeni. Puse banii în desagi și se 'ntoarse înapoi.

Fiindcă era suflet bun și îi părea rău de frate-său, că-i tot sărac, îi zise într'o zi :

«Ia ascultă, măi frate, de ce nu vrei să cumperi vite, să le puî la suhat și, după ce le vei îngrășa bine, să le vinzi?» «O să ai, în felul ăsta, un frumos ciștig.»

— «Bine, dar n'am parale.»

— «Nu-î nimic, te împrumut eū.»

Așa făcu. Toamna însă, cînd era gata să pornească la tîrg spre a-și vinde vitele, numai ce se iscară fel de fel de bolesne, și corbii și viltanii avură parte de alergătura bietului creștin.

«Ei, n'am noroc», zise el în cele din urmă, răzimîndu-și capul între minî.

— «Ți-am spus eū că-î așa», adăogă femeia.

«N'are noroc, săracul», ziceau și oamenii din sat, cînd venia vorba de paguba ce dăduse peste el.

Lui frate-său îi părea rău să-l vadă c'ajunge în sapă de lemn și hotări să-l ajute iarăși. Într'o zi, pe cînd îl știa dus în satul vecin, luă o pungă mare plină cu galbeni și se duse să-l aștepte la podul de peste gîrlă, pe unde știa că are să treacă. Peste puțin, îl văzu că vine; aruncă punga cu banii pe pod, iar el s'a ascuns, ca să vadă ce are să facă. Fratele cel mare, ajungînd la pod, se gîndi, zicînd cu glas tare, că putu fi auzit: «Doamne, nu-mi intră mie în cap cum or fi trecînd orbii pe pod!»

Apoi, închizînd ochii, trecu, pipăind mereu cu bățul, cum facei lipsiți de vederi.

«N'are noroc și pace», zise atunci fratele cel mic, ieșind din ascunzătoare și luîndu-și punga.

«Văd eu bine — îngînă el depărtîndu-se — că omului îi poți lua cu de-a sila, dar, de dat, nici prin gînd să nu-ți treacă.»

D. N. CIOTORI.

ÎN ROBIE

Hotar! un brîu stropit cu lacrimi ce 'ncege-o sîngerată țară:
Un brîu cernit pe care-apasă, de-un veac, blestemul și ocară...
— Au rădicat movili de țernă, cuprinsul prăzii să-l însemne,
Și zisu-li-au cei tari: hotare ușor nelegiuite semne.

Și frați nu mai avură voie la frați durerea să-și trimită,
Dincol de țerna sfîrlicată, pe altă țernă nerobită.
Și soare, ce din altă slavă lumina mînluirii-aruncă,
N'au drept să vadă îngrădiții ce gem supt slova din poruncă.

În legi de fier încins-au trupul celor cu lacrima oprită,
Viclenii, vrînd din el să stoarcă un strop de dragoste silită.
Și fierul legii îl spoiră cu-argintul gîndului de bine;
Dar dreapta judecat' o spune mocnita jale din suspine.

Hotare au făcut viclenii, dar liberă-i înc'o putere
Ce nu-s în stare s'o 'ngrădească și dreptul sîngelui îl cere:
E sfința dragoste de frate ce geme 'nchisă în miș de piepluri
Și zămislește răzbunarea altor întinate drepturi.

Ea, sfința dragoste de frate, puterea'n veci nebiruită,
Din ochi, cu raza biruinții, va șterge lacrima oprită,
Și supt călcîiul ei peri-va avana lege de robie
Și frați la frați se vor întoarce, unind iar sînge și moșie.

G. ROTICĂ

PĂRERI ȘI DISCUȚII

TEATRE-FOCARE DE CORUPȚIE

— REPRESINȚAȚII „NUMAI PENTRU DOMNII ȘI DOAMNE” —

— Galați, Septembrie 1906.

Una din credințele greșite ce se găsesc la mulți oameni de la noi, este și următoarea definiție ce ei o dau teatrului: *Un simplu loc de petrecere, unde cineva se duce numai ca să-și omoare timpul, în care nu găsește nimic de făcut.*

N'ar fi nimic de zis, dacă din această credință n'ar rezulta consecințe grave și primejdioase, cu atât mai mult, cu cât ea se vede a fi și părerea unora dintre cei ce au în mîni conducerea teatrului.

Ei bine, nu-î așa. În toată vremea, teatrul a trebuit să fie și a fost, nu numai un loc de petrecere, ci și o școală, de unde să scoți învățăminte și pildă bună, axiomă fiind că puține lucruri contribuiesc așa de mult ca el la schimbarea ideilor, prejudecăților și a sentimentelor, și mai ales la transformarea moralității publice.

Intenția tuturor creatorilor teatrului chiar a fost oare alta dacă nu aceea de-a forma societatea moralicește, de a o educa, de a o învăța ce-i bine și frumos, de-a o vindeca de viciile sale?

La noi, teatrul ar trebui să aibă și altă menire: Despărțiți în clase deosebite, fără dragoste între ele, și dintre care unele au pe cuget păcatul greu de-a se fi îndepărtat de ca'ea cea dreaptă a iubirii de țară, limbă și neam, iubire ce singură ne-ar putea călăuzi spre ținta gîndurilor noastre, teatrul ar trebui să aibă la noi și scopul înfrățirii, al stringerii oilor rătăcite la turmă, al inspirării de dragoste pentru istoria, limba, literatura reamului nostru și pentru tot ce-i național.

În acest sens și cu aceste vederi, trebuie să lucreze la noi cei ce sînt în capul instituției de care vorbim și al Ministeriului de instrucție publică: teatrul să devie ceea ce trebuie să fie, adecă o școală educatoare spre binele și folosul neamului.

Pe lîngă aceasta, trebuie să se ție în seamă că, în materie de teatru și literatură, publicul n'are aceiași pregătire și cunoștință pe care o posedă nu știu care popor din Apusul sau Miezul-noapții Europei; foarte ușor poate el să cadă victima răuvoitorilor și înșelătorilor, cari adesea îi presintă scrierile cele mai rele și veninoase ca pe unele de mare folos.

Așa însă cum se presintă lucrurile acum, ele nu pot fi decît spre paguba și rușinea noastră.

Mai întăiu, trebuie îngrijit de toate teatrele, nu numai de cel Național, și mai ales de teatrele de vară de prin grădini, — cu atât mai mult cu cât ele sînt frecventate în mare număr de copii și școlari, fie din cauza că în vacanță ei dispun de mai multă vreme, fie că prețurile locurilor sînt mai mici.

De teatrele din provincie, cel puțin, nu se ocupă *absolut nimeni*, iar publicul, din cauza lipsei de bibliotecă, a lipsei de societăți culturale, de Atenee cu conferinți, este *a fortiori* incult și nepregătit, și deci pus la atotputernica dispoziție a antreprenorilor, cărora, iarăși, nu li se cere nici-o calitate ca să poată exercita această meserie.

Firește, deci, că piesele românești sînt cu totul înlăturate, iar, dintre cele străine, de asemenea, sînt înlăturate cele bune, frumoase, cu foloase reale și cu aplicație la viața noastră; în schimb, se joacă tot ce-î mai rău, josnic și primejdios: său melodrame în care tehnica și frumosul artistic sînt sacrificate întimplărilor minunate, în care eroul scapă de moarte de patru-cinci ori pe act, tiradelor sforăitoare, focurilor de pistol, singelui vărsat cu vadra, frumosului în concepție de mahala, său comediilor urite, imorale, contrare bunului simț, contrare firei lucrurilor, fără nici o pretenție literară său artistică, spanacuri anoste și fără rost, localisări puse supt titluri bune pentru opera unui glumeț de bilciu, și în care nu fac efect decît situațiile caraghioase, vorbele cu multe înțelesuri, expresiile triviale și gesturile lubrice.

Nici-odată cu piese de felul lui «*Vasilache Astronomul*», «*Nunta lui Țopîrdea*», «*Strul Nută*», său alte fleacuri de acestea, nu se va aduce un cit de mic folos publicului, ori cîte laude li-ar aduce «*Adevărul*» și «*Dimineața*».

Dar ceia ce-î și mai trist încă și mai revoltător, e că, de la o bucată de vreme încoace, teatrele noastre au fost năpădite de un nou soi de piese: «*numai pentru domni și doamne*». Afișe colosale pe care vorbele de mai sus său cuvintele «*Domnișoarele nu sînt admise*» se găsesc tipărite în litere de un cot și puse între două degete arătătoare, dau detalii asupra imensului succes pe care aceste piese sînt menite să-l aibă.

Și iată cum, negustori cinstiți, fără ideie de teatru, funcționari amețiți de-o zi întreagă petrecută cu ochii pe registre, ofițeri iubitori de spectacole ușoare, tineri craidonî, doritori de a vedea cocoane roșindu-se — dacă se mai înroșesc — și alți mulți neștiutori, cu familiile lor, umplu grădinile și teatrele, spre bucuria antreprenorilor, cari nu mai dovedesc cu biletele, dar spre marea rușine a spectatorilor. Ce-î și mai rău este că și copiii și școlarii vin cu grămada, curioși de-a cunoaște ceia ce li se ascunde, și tocmai fiindcă li se ascunde. Înțelege fiecine că nimeni nu-î va opri, de oare ce dispoziția cu litere de un cot de pe afiș nu servește decît ca suprem mijloc de atracție.

Și astfel se joacă piesele imorale care se chiamă «*Minunică*», «*Hapurî Miraculoase*», etc., în care se perindează scenele cele mai scîrboase, se strigă obscenitățile cele mai murdare, se cîntă trivialitățile cele mai ordinare, însoțite de gesturile cele mai nerușinate. Și încetul cu încetul se strică moralul, se depravează sentimentele și se infiltrează în spiritul publicului gusturile bolnăvicioase și rele pe care numai istoria le pomeneste la anumite popoare vechi.

Negreșit că orice deprindere rea, e rea și prin aceia că atrage după

dinsa una și mai rea. *Abyssus abyssum invocat*. Drept aceea, iată acum — cel puțin în orașul nostru, Galații — o serie de reprezentații obscene... de cinematograf. Firește, după piese în care toate murdăriile erau vorbite, trebuia să urmeze și *ilustrația*, adecă zugrăvirea lor aieva prin figuri în colorii. Zilele trecute, era *teatrograful* Evreilor Kupermann, Lăzărescu și Auswachs, care da după oarele 11 de noapte tablouri «numai pentru domni și doamne». Acum e cinematograful «automobil» («Petit Journal») care arunță prin afișe distribuite pe stradă și lipite pe garduri o serie de reprezentații iarăși «numai pentru domni și doamne», reprezentații «picante de cel mai rafinat gust franțuzesc», ca «Adulterul», «Cărțile transparente», «Damele în baie», etc. *Copiii, studenții (adecă elevii de liceu) prețuri pe jumătate.*

Foarte bine; dar cine ne va despăgubi de tot răul ce se pricinuieste prin atîta otravă vărsată în acele suflete tinere care ni dau speranța unor timpuri viitoare mai bune?

Asemenea lucruri se chiamă *atentate la bunele moravuri*, și legea le pedepsește. Noi cerem numai încetarea lor. Îmi amintesc că acum vre-o cinci-șese ani se interzisese unei trupe franceze să joace «*La Roulotte*», tot pentru același motive.

Același lucru trebuie făcut și acum.

Altfel de prisos mai avem școli și biserici.

G. G.

CRONICA

I. Cărți.

D. A. V. Gideiu a strîns în broșură cuvîntările Regelui privitoare la limba românească.

Ele cuprind idei temeinice exprimate cu o deosebită căldură.

* În broșura «Activitatea extra-școlară a institutorului», Șt. Constantiniu din Focșani se desfășură un întreg program de muncă pentru învățătorul din orașe: cercuri culturale prin mahalale, conferințe prin biserici, teatru pentru săraci, șezători, școli pentru vrîstnici, expoziții de gospodărie prin Ținuturi, deprinderi la tir.

Pentru întâiași dată auzim și pe institutor vorbind deslușit în limba noastră, a vremii nouă.

Bravo!

* N'am primit a doua ediție din *Istoria Țirgu-Jiului* de d. Ștefulescu.

* A ieșit și a cincea parte din *Predicile* lui Petru Maior la tipografia Carmen, din Cluj.

* Supt titlul «Călăuza Tipografului», d. G. Ionescu, șeful atelierelor C. Göbl-Rasidescu, dă un splendid volum, care cuprinde, pe lîngă un ma-

nual pentru tipograful modern, și o sumă de lămuriri despre tipografia în toate țările, și în deosebi în țările noastre. D. G. Ionescu orînduiește materialul după localități. Se expun și păreri nouă, dintre care unele merită să fie discutate.

* Academia a premiat și publică astăzi o nouă lucrare a d-lui T. Aslan, despre *Monopoluri*. Ea se înseamnă și prin noutatea știrilor și prin tratarea sistematică și stilul foarte limpede.

Prea dese ori însă citațiile sînt greșite, În *Arhiva istorică*, I, p. 7 și urm. nu e nici-un «regulament» al poștelor ardeleni; Hurmuzaki (nu «Hurmuzaky») n'a lăsat «Acte și documente». În general, partea privitoare la istoria poștelor e neîndestulătoare. Nici sarea de la noi n'a început să se exploateze numai în veacul al XIV-lea.

* Cine vrea să știe în amănunte cu cită îngrijire, pricepere și iubire se cresc fetele din «Institutul Oteteleşanu», întemeiat din averea lăsată de acest om binefăcător, după sfaturile d-lui I. Kalinderu, și patronat de Academia Romînă, cetească descrierea pe care o dă supt acest titlu d. I. Slavici, directorul și sufletul școlii. Cele cîteva pagini despre educația morală sînt vrednice de luarea-aminte a oricărui părinte.

* N'am primit cartea despre «învățămîntul industrial» în România a d-lui G. Hazu.

II. Reviste.

În *Gazeta Transilvaniei*, n-o. 209, d. N. Petra Petrescu dă lămuriri bogate asupra șezătorilor de țară cum le-a văzut la Fofeldea și un mănunchiu de versuri ce se zic în ele, dintre care unele sînt de toată frumuseța sau de tot hazul.

Astfel de lucruri n'ar trebui să se piardă cu numărul trecător al unui ziar.

* În «Răvașul», n-le 37—8 o frumoasă poezie de Dafin, o nuvelă plină de viață și noutate iscălită A. Melin.

III. Ziare.

«Drapelul Putnei» dă în n-l 20 o poezie inedită de Șerbănescu, mult mai frumoasă decît cele cunoscute ale lui.

* În ultimele n-re din «Voința Națională» pătrunzătoare articole de critică iscălite «Evan» (d-na Isabela Sadoveanu).

IV. Felurite.

Persoanele care-mi trimet cărțile și revistele lor personal sînt rugați a trimete încă un exemplar pe adresa revistei (6 Strada Regală).

N. IORGA.

RĂSPUNSURI.

Giulescu. Academia are acest gînd.